

Avrupa Karbon Ticareti ve Havayolu Taşımacılığı Karbondioksit Salımları

Ahmet Cangüzel Taner

Fizik Yüksek Mühendisi

Fizik Mühendisleri Odası (canguzel.taner@gmail.com)

2012 yılında sona erecek Kyoto Protokolü sonrası yeni uluslararası anlaşma zemininde Avrupa Birliği küresel ısınma ve küresel iklim değişiklikleri politikaları perspektiflerini güçlendirmek istemektedir. Bu kapsamda Avrupa Birliği Emisyon Ticareti (European Union's Emissions Trading Scheme-ETS) sistemi içeriğinde küresel ısınma ve küresel iklim değişikliği nedenleri arasında sayılan küresel karbon emisyonları ile küresel karbondioksit salınımlarının azaltılması, dizginlenmesi, sınırlandırılması, kısıtlandırılması, limitlendirilmesi, kontrol ve denetim altına alınması çalışmalarına hız vermiş gözükmektedir. Uçak taşımacılığında yoğun biçimde görülen küresel karbondioksit emisyonları oranlarının düşürülmesi için söz konusu karbon salınımları da Avrupa Emisyon Pazarlama ETS sistemi içine dahil edilmektedir.

Lütfen kemerlerinizi bağlayın, uçak seferlerinde ilk anons edilen söz olarak bilinmektedir. Bu defa da uçak yolculuğu yapan insanların bütçelerini de etkileyecek biçimde kemerlerinin sıkılması talep edilmektedir. Avrupa Birliği Komisyonu tarafından onaylandığı takdirde Avrupa Birliği ülkelerindeki tüm uçuşlar Ocak-2012 tarihinden itibaren emisyon ticareti sistemi (ETS) kapsamı içerisine alınmaktadır. Böylece sera gazı emisyonları ile oluşan çevre kirliliğinin sebep olduğu küresel iklim değişikliklerinin maliyetleri bir ölçüde havayolu şirketleri tarafından ödenmeye zorlanmaktadır. Pek çok havayolu şirketi Avrupa Birliği Komisyonu kararının değişmesi için yasal zeminlerde yoğun bir hukuk mücadelesi vermeye hazırlanmaktadır. Havayolu şirketleri 05 Temmuz 2011 tarihinde Avrupa Birliği Adalet Divanı (European Court of Justice)'na kararın revize edilmesi için resmen başvuruda bulunmuştur. Uçuşların bir kısmı zaten uygulanmakta olan emisyon üst sınırı ve ticareti planı (cap and trade scheme) kapsamında bulunmaktadır. Havayolu şirketleri söz konusu plana ilaveten ETS sistemi içerisinde de emisyon ticareti

kapsamına alınmaları konusuna Avrupa Birliği'nin çok ileri gittiği gerekçesi ile karşı çıkmaktadır. Avrupa Birliği içerisinde bulunmayan bazı hkmetler de kendi ulusal havayolu Őirketlerini korumak amacıyla misillemede bulunacaklarını ifade etmektedir. Misilleme olarak son zamanlarda üstün yakıt verimliliği sebebiyle çok miktarda satın almak istedikleri Avrupa Airbus yolcu uçakları sipariŐlerini iptal edecekleri dile getirilmektedir.

Karbon emisyonları fiyat sistemi belirlenmesi karbondioksit salınımları üreten firmalar için salımlarının azaltılması perspektifi açısından bir caydırıcılık teŐkil etmektedir. Karbon vergisi uygulaması da bir dereceye kadar etkin olmakla beraber karbon borsası ve emisyon ticareti yolunu açan ETS planı ise karbon emisyonlarının azaltılması, sınırlanması, limitlenmesi, kısıtlanması, düşürülmesi, kontrol ve denetim altına alınması çerçevesinde düŐük maliyetli (cost efficient) bir karbon piyasası oluŐturmaktadır. Avrupa'nın en yüksek sera gazı emisyonları üreticileri arasında sayılan fosil kaynaklı termik santraller, örneğin kömürlü santraller, imento, demir-elik, petrokimya endüstrileri gibi ağır sanayi kuruluŐları ETS sistemi içine dahil olmuŐlar ve söz konusu sistem içerisinde karbon emisyonu fonları ile karbondioksit salımı kota kağıtları alıp satmaktadır. Havayolu Şirketleri çok uluslu ve uluslararası boyutta olmaları nedeni ile Őimdiye kadar ETS planından muaf tutulmuŐlardır. Ancak hava ulaŐımı karbon emisyonları payı küresel ölçekte %2 ila %3 oranları arasında deđiŐmesine rağmen emisyon yüzdelerindeki büyüme eğilimi kaygı verici Őekilde hızla artmaktadır. Küresel karbon marketi Avrupa emisyon pazarına kıyasla daha iyi bir gelecek vaat etmesine karŐılık yakın bir zaman içerisinde kurulma olasılığı bulunmamaktadır. Hiçbir havayolu firması ve havayolu sanayi kuruluŐu evre kirliliğine neden oldukları gerekçesi ile gönüllü olarak ilave bir mali bedel ödemeyi kabul etmemektedir. Havayolu taşımacılığında uçuŐ kuralları saptayıcı kuruluŐ olan Uluslararası Sivil Havacılık Organizasyonu (International Civil Aviation Organization-ICAO) ile Avrupa Birliği on yılı aŐkın süredir küresel karbon emisyonlarının azaltılması müzakerelerinde bir global emisyon planı oluŐturulması hakkında mutabakat sađlayamamıŐtır. Sonuç olarak Avrupa Birliği Komisyonu havayolu Őirketlerinin ETS planı içerisine dahil edilmesine karar vermiŐtir.

Avrupa Birliği Komisyonu kararına muhalefet edenler, mevzu bahis eylemi zorunlu uygulama ve bir yaptırım olarak görmektedir. Amerikalılar, Çinliler ve Avrupa dışında kalan diğer ülke insanları San Francisco, Shanghai ve diğer Avrupa haricindeki havaalanlarından başlayan uçuşların Avrupa Birliği tarafından vergilendirilmesi hakkının yasal olup olmadığını sorgulamaktadır. Ayrıca, havayolu şirketleri ETS planı içerisine dahil edilmeleri halinde uçuş maliyetleri açısından önemli miktarlarda artışların olacağını vurgulamaktadır. Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Standard & Poor's tarafından yapılan bir araştırmada ilk yılda havayolu şirketlerine ETS planı maliyeti 1.1 milyar euro (1.6 milyar dolar) düzeyinde olacağı tespit edilmiştir. Bu maliyetin uçak biletlerine yansması ise uçuş mesafesi ve karbon fiyatına bağlı olarak yolcu ücretlerinin 40 euro civarında artacağı şeklinindedir. Havayolu şirketi yetkilileri çevreci ve evre dostu gerekçeler ile hkmetler tarafından konulan pek çok vergiyi zaten ödediklerini ifade etmektedir. Uçak firmaları Avrupa Birliği'nin ayırımıcı bir politika izleyerek kendi kurallarını yürürlüğe koyduğunu iddia etmektedir. ETS koşulları arasında Avrupa Birliği ile uygun karşılıklı eşit önlemlerin alındığı ülkelere uçuşlara izin verilebileceği sıralanmaktadır. Alınan tedbirlerin uygun olup olmadığına da yine Brüksel yani Avrupa Birliği karar verecektir. Ancak ETS planındaki karşılıklı eşit önlemlerin uygunluğunun tarafsız bir forum tarafından enine boyuna tartışılması sonrası karar verilmesinin daha adil olacağı düşünülmektedir. Ayrıca hkmetlerin evrecilik adına yürürlüğe koyduğu halihazırdaki vergileri azaltmalarının daha makul olduğu savunulmaktadır. Sonuç olarak Avrupalılar her ne kadar ETS sisteminin ayrıntılarında sorunları olmasına karşılık genelde uygulanabilirliğine olumlu bakmaktadır. Söz konusu durum "uçak şirketleri ve uçak yolcuları neden oldukları evre kirliliği faturasını ödemeleri gerektiği" şeklinde yorumlanmaktadır. Böylece, karbondioksit fiyatlandırma sistemi Avrupa'dan küresel ölçekte tüm dünyaya kolayca yayılacağı da öngörülmektedir.

Kaynaklar:

-İklim Değişiklikleri, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2006.

- Küresel Isınma, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2006.
- Küresel İklim Değişikliklerinin Maliyeti, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2007.
- Sera Gazı Emisyonları, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2007.
- Haziran 2007’de bir araya gelen G8’lerin Gündemi: Küresel Isınma, İklim Değişikliği ve Sera Gazı Emisyonları, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2007.
- Amerika’da Küresel Isınma ile ilgili Politika Değişimi, Ahmet Cangüzel Taner, FMO Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2007.
- Nükleer Enerji Santralleri, Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Geleceği ve Enerji Kaynak Çeşitliliği, Ahmet Cangüzel Taner Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2008.
- Kyoto Protokolü Sonrası Küresel Isınma ve İklim Değişikliği ile ilgili Olası Son Gelişmeler, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2008.
- Amerika Birleşik Devletleri Çevre Kirliliği Yasası, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2008.
- Atom, Radyoaktivite, Radyoizotoplar ve Radyasyon Türleri, Ahmet Cangüzel Taner, FMO Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2008.
- Fosil Yakıtlı Termik Santraller, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2009.
- Küresel Karbon Salımları ve Küresel Karbon Ticareti, Ahmet Cangüzel Taner, FMO Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2009.
- İleri Nükleer Santraller, İklimsel Değişim Mekanizmaları, Küresel Isınma ve İklim Değişiklikleri Bilimsel Raporları, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2010.
- İleri Reaktörler, Karbon Borsası ve Küresel Finansal Kriz, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2010.
- Avustralya Karbon Vergisi Perspektifi, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2010.
- Kömür Yakan Termik Santraller, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2011.
- The Economist Dergisi (09 Temmuz – 15 Temmuz 2011).

İnternet Sitesi : www.fmo.org.tr/yayinlar/faydali-bilgiler